
KONUŞMA METİNLERİ

SPEECH ABSTRACTS

EDİRNE KIRKPINAR: KÖKLÜ GELENEĞİN ŞEHRİNDE DURUM ANALİZİ 2017

İlhan TOKSÖZ

Trakya Üniversitesi
Kırkpınar ve Değerleri Araştırma Uygulama Merkezi Müdürü

GİRİŞ :Yağlı Güreş ve Kırkpınarın asıl kaynağı olan Güreş sporu insanlığın spor kültüründe yaklaşık 7000 yıldır var olan bir mirastır.Bu çeşitli kaynaklarca da doğrulanmaktadır.Bu spor kültür mirasının yeryüzünde çok çeşitli ve farklı uygulamaları mevcuttur.

AMAÇ: Güreş sporu binlerce yıldır farklı coğrafyalar da farklı desen, ritüel ve biçimler le zenginleştirilerek uygulanmaktadır.Bu uygulama da ki farklılıkların insan yaşayış ,sosyal yapı,inanç ,çevre ile tarihi ve kültürel birikimlerinden derin biçimde etkilenip şekillendiği bilinmektedir. Ancak bu sporun temelini güç gösterisi olduğu yaygın biçimde kabul edilmektedir.Amacımız bu etkilenim ve olgunun ortaya konmasına katkı sağlama çabasıyla sınırlıdır.

METOT: Türklerin Anadolu'dan - Rumeliye kültür akışının simgesi olan Tarihi Kırkpınar güreşin kültürel derinliğinden etkilenmiş bir organizasyon ve ana yapısını oluşturan Yağlı Güreş ise halen de etkilenmeye devam eden - kültürel- canlı organizma niteliğindedir.Çalışmalarımız bu canlı organizmanın halen yaşamaya devam ettirildiği kentin (sahanın) gözlenmesiyle sınırlıdır.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA: Bilindiği üzere, geleneksel yağlı güreşi diğer (serbest ve greko v.d.)'lerinden ayıran özellikler : öncelikle bu sporun tüm vücudun (sızma zeytinyağı ile) yağlanarak ve kışpet (doğal hayvan derisinden yapılmış –bel hizasından diz altına kadar bağlanarak giyilen –) denilen giysi ile yapılması ve müsabakanın yenişene kadar devam etmesiydi.Bununla birlikte Türklerin islam inancının bu giysinin biçim ve ebatlarına etki ettiğini ,'cazgırın' söylediği mani denilen dörtlüklerle sporunun müsabakaya ısındırılırken aynı zamanda izleyicilere otantik – davul zurna - ekibiyle tanıtılmasının asırlardır süren ve yaşatılan derin kültürel öğelerle donatıldığını ileri sürmek olanaklıdır.

Günümüzde Edirne Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri ve Kültür Etkinlikleri Temmuz (10-16) 2017'de '656.kez ' düzenlenecek bir organizasyon görünümündedir.Bu organizasyonun 'UNESCO(2010) Somut Olmayan Kültürel Miras ' listesinde yer alması ,bu kentte yaşayan spor kültürüne ait geleneksel ve köklü mirasın gelecek nesillere korunarak aktarılması gereken büyük sorumluluklar yüklediği ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Güreş, Kırkpınar, Spor Kültürü, Edirne, Gelenek

TÜRK DÜNYASINDA GÜREŞİ KÜLTÜRÜ

Mehmet TÜRKMEN

Türklerin sosyal yapı ve yaşayışlarının hemen her safhasında yer alan güreş, sanat, edebiyat, adet ve geleneklerinin teşekkülünde mühim bir yer teşkil etmiştir. Güreş, Büyük Asya'dan Balkanlara tüm Türk dünyası ve akraba toplumlarında bir onur formu olarak görülmekte, çocukluktan gençliğe geçişin edimleri arsında da yer almaktadır.

Bozkır yaşam tarzına uygun milli irade ve niteliklerine göre Türk toplumlarında birçok geleneksel güreş meydana gelmiştir. "Aşırtmalı aba, Kapişmalı aba, Şalvar, Karakucak, Yağlı güreş" olmak üzere sadece Türkiye'de beş tür geleneksel güreş bulunmaktadır. Altay, Hakas, Tıva, Şor, Tofa/Karagas, Teleüt, Telengit, Kumandin, Dolgan, Saha, Çulum, Azeri, Başkır, Çuvaş, Gagauz, Hunza, Karaçay, Karaim, Karakalpak, Kaşgay, Kazak, Kırgız, Sibirya- Kazan ve Kırım Tatarları, Nogay, Özbek, Türkmen, Uygur, Anadolu ile Balkanlar olmak üzere Türk dünyasında toplam 27 adet geleneksel güreşin yapılabildiği görülmektedir. Bunların dokuzu farklı sivilde yapılarak, 18'i bir birine yakın versiyonlarda yapılmaktadır. Türkler güreş yapmayı; ibadet ve cihat, güreş yerini; ibadet yeri, güreş meydanını; er meydanı, cem, muhabbet ve ibadet meydanları olarak görmüşlerdir.

Güreş, Türk halklar tarafından teyakkuz ve savaş tekniklerini bileme yolu olarak görülür, fakat aynı zamanda fiziksel mahareti de ruhsal güç ve kutsanmanın bir işareti olarak da görürler. Güreş festivalleri, sadece ter atma fırsatı, doğal mücadeleci içgüdüleri açığa vurmaya veya semboller yoluyla ifade etmek için bir fırsat değil, aynı zamanda geniş ahlaki ve siyasi yankının sosyal değerleri etrafında organize olan dikkatli bir şekilde yapılandırılmış kamuya açık organizasyonlardır. Türklerde güreş kadar sembolik ağırlık taşıyan başka bir spor yoktur. Güreşin uyandırdığı duygular statik veya kanun olmaktan uzaktır. Sembol ve imgelerinin yorumları tabii ki farklı şekillerde ve hegemonik süreçlerde ve karşıt emsallerinde araç olarak benimsenebilmiştir. Güreş ulusal gücü anlatan mitlerin meydana getirilmesinde ve ahlak eğitiminde Alplik, Erlik, Pehlivanlık anlayışında yarışma ve gösterilerde sistematik olarak kullanılmıştır. Güreş de kadim Türklerde "Er" olma ritüellerindedir. Güreş meydanına "Er Meydanı" denilmesi bundandır. Diğer rakiplerini yenen ve başarı kazanan genç erginlenmiş sayılır ve Kemer kuşanır. Göktürk Alp'ları da Er olduklarında Kılıç ve kemer kuşanırdı. Bu ritüel çocukluktan erkeklığe geçişi, bir anlamda eşik atlamaktır.

İç Asya'daki bu ritüeli Anadolu'da Ahilik teşkilatları sürdürmüş, Osmanlı Güreş Tekkeleri de öğrencilerine sınıf atlatırken bu geleneği temel almıştır. Nitekim bizim Abla güreşi dediğimiz, Türkistan'ın Bel-bağ, Kurşak, Apan veya Çapan dedikleri milli güreşlerde bu ritüeller hala lokal olarak uygulanmaktadır. Orta Asya ve Balkanlarda, özellikle Sosyalist dönemde güreş, Türk azınlıkların grup aidiyetine yönelik duygularını ortaya çıkarıcı ve güçlendirici etkisi olmuş, rekabeti körükleyici yönüyle de milli kimliklerin korumasında büyük rol oynamıştır. Güreş ve güreşçi figürü Türk sosyal yaşamının çok önemli bir parçası olmasına rağmen, güreş bugün Türkiye'de en popüler spor değildir.

Bu organizasyonunu yaparak geleneklerimizi yaşatabilmeyi, tanıtabilmeyi, gelecek nesillere konu hakkında yazılı belgeler bırakabilmeyi milli bir vazife olarak telakki edenler, aynı zamanda milli kültürünün taşıyıcı ve koruyucu vizyonu ile sosyal bir misyon yüklenmişlerdir organizasyona maddi- manevi katkıda bulunmuş herkese minnettarlığımı bildirir, sonsuz teşekkür ederim.

WRESTLING CULTURE IN THE TURKISH WORLD

Mehmet TÜRKMEN

Wrestling, having taken place at almost every stage of the Turkish social structure and living, has played an important role in the formation of their art, literature, manners and customs. Wrestling is considered as a form of honor in the entire Turkish world and the relative societies from Asia to the Balkans and is among the deeds of transition from childhood to youth. Based on the national will and characteristics in accordance with the steppe lifestyle, many forms of folk wrestling have taken place in the Turkish societies. There are five forms of folk wrestling in Turkey alone, which are "Aşırtmalı Aba (Drag Over Aba), Kapışmalı Aba (Knock-Down Aba), Şalvar (Shalwar), Karakucak, Yağlı Güreş (Oil Wrestling)". It is seen that 27 forms of folk wrestling can be done in the Turkish world, which are Altai, Khakas, Tuva, Shor, Tofa/Qaragash, Teleut, Telengit, Kumandin, Dolgan, Field, Çulum, Azeri, Bashkir, Chuvash, Gagauz, Hunza, Karachai, Karaim, Karakalpakstan, Qashqai, Kazak, Kirghiz, Siberian-Kazan-Crimean Tatars, Noghai, Uzbek, Turkmen, Uyghur, Anatolia and Balkans. While nine of them are done in different styles, 18 are done in similar versions. Turks have considered wrestling as a worship and jihad, wrestling place as a place of worship and wrestling field as a field of contest and an area of meeting, conversation and worship.

Wrestling is considered as a way of sharpening the techniques of vigilance and fight by the Turkish peoples, but at the same time they consider physical proficiency as an indication of spiritual power and blessing. Wrestling festivals are not only opportunities of sweating off, revealing natural combative instincts and expressing them with symbols, but also carefully structured public organizations organized around the social values of the broad moral and political reflection. There is no other sport in Turks as symbolic as wrestling. Emotions caused by wrestling are away from being static and law. Interpretations of symbols and images could naturally be adopted as instruments in different forms and hegemonic processes and opposite peers. Wrestling has been systematically used to form the myths depicting the national power and in competitions and shows in understanding of Alplik (Bravery), Erlik (Courage, Manliness), Pehlivanlık (Being a Wrestler) in moral education. Wrestling is one of the rituals of being an "Er (Man)" in ancient Turks. That's why wrestling field is called "Er Meydanı (Field of Contest)". A youth who has defeated his rivals and gained a success has matured and put on a "Kemer (Belt)". Gokturk Alps also put on a Sword and a belt when they became a man. This ritual meant the transition from childhood to manhood, in other words passing over a threshold.

Ahi organizations in Anatolia continued this ritual from the Central Asia and Ottoman Wrestling Lodges based on this tradition when taking their students to an upper class. These rituals are still practiced locally in the national forms of wrestling that we call Aba Wrestling, and called Bel-bağ, Kurşak, Apan or Çapan in Turkistan. Wrestling in the Central Asia and the Balkans, especially in the Socialist period, served as a revealer and reinforce of the emotions of the Turkish minorities about group belonging and played an important role in protecting the national identities by fueling rivalry. Although the figures of wrestling and wrestler are very important parts of the Turkish social life, wrestling is not the most popular sport in Turkey today. Those who regarded maintaining and introducing our traditions and leaving written documents to the next generations about the subject by arranging this organization as a national duty also shouldered a social mission with the transferring and protecting vision of the national culture. I would like to express my gratitude and endless thanks to everyone who provided moral and material support for the organization.

EDITÖR BAKIŞ AÇISIYLA MAKALE YAZIMI, DEĞERLENDİRME VE KABUL SÜREÇLERİ

Hakan GÜR

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Spor Hekimliği Anabilim Dalı, Bursa

Uluslararası hakemli dergilerde makale red oranları genel olarak değerlendirildiğinde içeriğin %40, dil kalitesinin %35, metin düzeninin %15 ve diğer nedenlerin ise %10 oranında yer tuttuğu göze çarpmaktadır. Bu tip bir dergide editör ve hakemler yazıları genel olarak; 1) makalenin dili (İngilizcesi), 2) yöntemle ilgili sorunları, 3) özgünlüğü, 4) içerik ve yazım tekniği, 5) verilerin sunumu ve 6) amaç ve sonuç ilişkisi ile ele alırlar. Eğer sunulan çalışmada yöntem hatası yapılmadıysa makalenin dili, kolay okunabilirliği (akıcılığı), sunumu ve yalın içeriği gibi kolaylıkla yerine getirilebilecek nitelikleri makalenin kabulü için önem teşkil etmektedir. Makale yazımı ile ilgili tarif edilmiş tek bir bilimsel veya kabul edilmiş bir yöntem yoktur. Kendi yazım stiliniz en iyisidir. Kimileri, “Giriş” ile başlayıp makale başlık sırası ile (Yöntem, Bulgular, ...) gitmeyi tercih eder. Kimileri ise en kolay bölümden (Yöntem ve Bulgular) başlayıp “Tartışma”, “Sonuç”, “Giriş”, “Kaynaklar”, “Başlık” sırası ile gidip en son “Özet”i yazmayı tercih eder. Çalışmanın “*Ana Mesajı*” değerlendiren ve okuyan için en önemli noktadır. Okuyucunun sizin çalışmanızdan ne anlamasını istiyorsunuz, makalenin “*Ana Mesajı*” odur ve bütün makale bu mesaj etrafında kurgulanmalıdır. Mesajınızın açık ve kolay anlaşılabilir olmalıdır. Makalenin girişinden sonuç bölümüne kadar her bölümde bu mesajın irdelenmesi yazara makalesinin kabulü için avantaj sağlayacaktır. Bütün makaleyi bir kerede yazmak yerine makaledeki bölümleri alınan notlar ışığında bölüm bölüm yazmaya çalışmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Her bölümü o bölümün hedefleri ve o bölümde söylenmek istenenler göz önünde tutularak yazmak gerekir. Makale yazarken aynı anda hem yazıp hem düzeltmeye çalışmak yazım akışınızı bozacaktır. Uzun cümleler ve paragraflar kurmak yerine kısa öz anlaşılması kolay cümleler (15-20 kelimelik) ve paragraflar (150 kelimelik) kurmak idealdir. Bu yaklaşım makaleyi değerlendirene kolaylık sağlayacağından makalenin kabul edilme şansını artıracaktır. Makale yazmak bir birikim işidir ve yazdıkça, okudukça, iyi örneklerini gözlemleyip alınan notları kullandıkça gelişir. Editörler ve hakemlerin sizin yazınızı geliştirmek için ciddi zaman harcadığını ve bir karar vermek zorunda olduklarını unutmayınız. Dolayısı ile makaleniz için verilen kararlara kızmadan, küsmeden, pes etmeden yazım tekniğini geliştirerek daha iyisini yazmaya gayret ediniz.

YÜKSELTİDE FUTBOL

Ufuk ŞEKİR

Bu sunuda hipobarik-hipoksik ortamın özellikleri ve bunun istirahat durumunda ve fiziksel aktivite, antrenman veya sportif performans sırasında fizyolojik yanıtları nasıl etkilediği incelenecektir. Bu değişikliklerin yükseltideki akut görünümleri ve yükseltide kalındığında insan vücudunun gösterdiği aklimatizasyon yolları da ele alınacaktır. Son olarak da futbolculardaki aerobik ve anaerobik kapasite değişimleri ve futbol performansı görünümleri hakkında bilgi verilecektir.

Genel olarak bakıldığında deniz seviyesinden itibaren yükseltiye çıkılan her 100 m yükseklik için VO_{2maks} değeri %0.5-1 oranında azalma gösterir. Aerobik dayanıklılık kapasitesinde ise aynı yükselti için biraz daha fazla olarak %1.1-1.5 oranlarında bir kayıp gözlenir. Anaerobik kapasitenin bir göstergesi olan tekrarlayıcı sprint performansında ise sprint süresi ve aktivite/toparlanma oranına bağlı olarak değişkenlikler olur. Düşünülenin aksine yükseltiye çıkılan her 1.000m için %2.5' den fazla olmamakla beraber bir azalma olduğu saptanmıştır. Yükselti aklimatizasyonu yükselti miktarına ve süreye bağlı olarak yükseltideki performansı belirgin bir şekilde iyileştirir. Solunum aklimatizasyonu ve maksimal performansta iyileşme için 1.800m ve üzeri orta yükselti için 5-7 gün yeterlidir. Buna karşılık yüksek yükselti için en az 2 hafta gereklidir. Yükseltide yapılan futbol müsabakalarında toplam ve yüksek hızda yapılan (sprint) koşu mesafelerinde azalma olmaktadır. Yüksek rakımda mevcut olan hava direncindeki azalmanın futbol topu aerodinamiği üzerine olan etkisinin hem deniz seviyesi hem de yükselti sporcularını benzer oranda etkilediği belirtilmiştir. Yükselti farklılığının futbol müsabakası sonuçlarını da önemli oranda etkileyeceği ifade edilmektedir. Araştırmacılar deniz seviyesindeki bir takımın yükseltideki bir takım ile deplasmanda yapacağı müsabakalara, aklimatizasyona olanak tanımak amaçlı, en az 4-5 gün önceden gitmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

EGZERSİZ VE AĞIZ SAĞLIĞI İLİŞKİSİ

Zeynep Pınar KELEŞ

Adnan Menderes Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Ağız ve diş sağlığının temel öğeleri ve profesyonel spor yapanlarda ağız ve diş sağlığının önemine değineceği konuşmasında etkili ağız ve diş sağlığı bakımının nasıl yapılması gerektiği ve spor ile periodontal hastalık arasındaki ilişki hakkında bilgi verecektir.

Ali Çağın YÜCEL

Giresun Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Endodonti Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Sporcu beslenmesi ve çürük oluşumu ilişkisi, sporcuların sık karşılaştıkları çene ve yüz travmalarındaki koruyucu önlemler ve travmalardaki acil yaklaşımlar konularında bilgilerini aktaracaktır.

GENETİK ARAŞTIRMALARIN SPORDAKİ YERİ

Onur EROĞLU

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü

Atletik performansın, uzun yıllardır yoğun egzersiz programlarına bağlı olarak gelişebileceği bilinmektedir (Lortie, vd., 1982). Ancak bazı bireylerin doğuştan atletik kabiliyetli olduğu görünmektedir. Bu doğuştan kabiliyetin görüldüğü bireylerin ortalama performansı antrenman öncesi ve antrenman sonrasında bile mükemmel bir şekilde kusursuzdur. Atletik potansiyelin derecesi kalıtılmış özellikler ile önceden belirlenir ve antrenmana yanıt derecesinin antrenmanın gerçekleştirilmesinden önce öngörülmesi birçok tartışmaya neden olmaktadır.

Atletik performans çabaların bütününe kapsadığından, multifaktöriyel bir kavram olarak ele alınmalı ve olumlu olumsuz birçok faktörle birlikte değerlendirilmelidir (Atasür ve Yücesir, 2004). İnsan güç/kuvvet ve dayanıklılık performansı çevresel ve çoklu genlerin her ikisinden de etkilenen multifaktöriyel özelliklerdir (Ahmetov, vd., 2015; Hughes, vd., 2011).

Genetik faktörler, atletik performansta ve onunla ilişkili olarak koordinasyon, esneklik, aerobik kapasite, güç ve kuvvet gibi fenotiplerin belirlenmesinde anahtar rol oynadığı düşünülür. Sporcu durumu ve orta düzey fenotiplerin nispeten daha yüksek kalıtsal olmasına karşın, genetik varyantlar için araştırmalar belirli spor tiplerinde zorlu görevlerin başarılmasına yatınlığa katkıda bulunur (Simoneau, J-A., vd., 1995; Alonso, L., vd., 2014). Sporda genomik, elit sporcuların genomlarının fonksiyon ve organizasyonlarına odaklanan nispeten yeni bir bilimsel disiplindir (Ahmetov ve Fedotovskaya, 2015).

Spor genomu çağı atletik performansla ilişkili, ilk genetik markerların keşfi ile (ACE, ACTN3, AMPD1, PPARGC1A) 2000'lerin başında başladı. Sekanslama, genotiplendirme ve geniş kullanım alanına sahip DNA mikroarrayin uygulamaları ile elit sporcu durumları ilişkisi doğrulanmamış, aday gen varyantlarının yayınlanmış çok sayıda genetik çalışmaları literatürde bulunmaktadır (Ahmetov ve Fedotovskaya, 2015).

Sporda genetik altyapı özellikle kuvvet, dayanıklılık, kas kitlesi, kas liflerinin tipi ve oranları ile akciğer kapasitesi üzerinde büyük etki göstermektedir. Özellikle dayanıklılık sporları için gerekli olan kardiyopulmoner kapasite üzerindeki etkisi olduğuna dair önemli çalışmalar mevcuttur (Işık, 2009).

Atletik kabiliyetin doğuştan mı var olduğu, sonradan mı kazanıldığı her zaman tartışma konusu olmakla birlikte bu yeteneklerin ve sonuçta ortaya konulan performansın bir limitinin olup olmadığı günümüzde çok daha önem kazanan ve üzerinde durulan bir konu olmuştur (Işık, 2009).

Genetik Mekanizmalar

Mutasyon: Mutasyon ya da değişim, bir canlının genomu içindeki DNA yada RNA diziliminde meydana gelen kalıcı değişimlerdir.

Polimorfizm: "Poli" ve "morfizmos" kelimelerinden oluşan "polimorfizm", eski Yunanca'da "çok şekillilik" anlamı taşıyan bir sözcüktür. Genetik polimorfizm, bir popülasyonda, farklı allellere bağlı olarak, genetik olarak belirlenmiş iki ya da daha çok alternatif fenotipin görülmesidir.

Epigenetik: Epigenetik terimi günümüzde “DNA dizisindeki değişimlerle açıklanamayan, mitoz ve/veya mayoz bölünme ile kalıtılabilen, gen fonksiyonundaki değişiklikler” olarak tanımlanmaktadır. Son on yılda yapılan araştırmalar sonucu, epigenetik olayların, özellikle yüksek organizasyonlu canlılarda oldukça önemli etkileri olduğu anlaşılmıştır.

DNA Metilasyonu: DNA metillenmesi, genel kural olarak DNMT (DNA metil transferaz)'ler tarafından CpG adacıklarında ve sitozinin 5 numaralı karbonunda meydana getirilir.

DNA Metilasyonu ve Gen İfadesi: CpG adacıklarında görülen DNA metillenmesi, gen ifadesinin kontrolünde önemli rol oynamaktadır. Gen ifadesinin düzenlenmesinde, özellikle genlerin promotor bölgelerindeki metillenme, transkripsiyon faktörlerinin tanıma bölgelerinde değişiklikler meydana getirerek bu faktörlerin bağlanmasını engellemekte ve bu şekilde gen ifadesinin baskılanmasında rol oynamaktadır.

Histon Modifikasyonları: DNA'nın paketlenmesinde görevli olan histon proteinlerinin bazik amino-terminal uçları nükleozomdan çıkıntılar yapar ve bir takım posttranslasyonel modifikasyonlara uğrayabilir. Bu modifikasyonlar arasında; HAT'lar (histone asetil transferaz) tarafından asetillenme ve HMT'ler (histon metil transferaz) tarafından metillenme yer almaktadır.

RNA Temelli Modifikasyonlar: Diğer bir epigenetik mekanizma, miRNA temelli değişimlerdir. miRNA'lar protein kodlamayan RNA genleridir ve 22 nükleotid uzunluğunda dizi spesifik gen düzenleyicileri olarak gen ekspresyonunun kontrolünde rol oynarlar (Saetrom ve ark, 2007).

Kimerizm: Normalde gebeliğin oluşması için bir adet dişi yumurta hücresi (oosit) ve bir adet erkek yumurta hücresinin (sperm) birleşmesi gerekir. İki adet yumurta hücresinin iki adet sperm hücresi ile birleşmesi durumunda ikiz gebelik meydana gelir. Çok nadiren gerçekleşen kimerizm durumunda iki yumurta ve iki spermin birleşmesinden oluşan 2 adet döllenmiş yumurta daha sonra birleşerek tek bir fetus meydana getirirler. Oluşan fetus yani daha sonra doğan bebek aslında iki kardeşin genetik yapısından ve dokularından oluşan tek bir canlı gibidir. Kimerizm olayıyla meydana gelen bu canlıya "kimer" veya "kimerik insan" adı verilir.

Sportif performansa etki eden genler incelendiğinde;

Dayanıklılık ile ilişkili genler; EPO, ACE, ADRB1, ADRB2, ADRB3 gen ailesi, NRF1 ve NRF2, PGC-1 alpha, HIF-1 alpha ve HIF-2 alpha, GYS1, CHRM2, VEGF, CK-MM, AMPD1 ve Kollajen genleri(COL5A1, COL6A1,COL1A1), PPARGC1

Dayanıklılık ve Sürat ile ilişkili Genler; ACTN3

Kuvvet ile ilişkili Genler; MSTN, MLCK, IGF-1 genleri karşımıza çıkmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin beraberinde moleküler biyoloji ve genetik bilimindeki ilerlemeler ışığında, genetik faktörlerin özellikle de tanı ve risk profillenmesinde, aday gen tayininde ve haritalanmasında, farmokogenetikte ve fizyolojik genomik ile çevresel uyaranlara verilen cevap sonucunda insanlarda performansa etki eden gen ve gen grupları her geçen gün daha da detaylı olarak belirlenmektedir.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda sportif performansta artışın bireylerdeki genetik altyapıya bağlı olarak ne şekilde etkilendiği araştırma konusu olmuştur. Bu etkinin sporcuda başarıyı ne derecede etkilediği belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda aday gen çalışmaları ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca sportif performansın yanı sıra tendon yaralanmaları, ligament sorunları, gen terapisi, psikolojik durum ve gen dopingi gibi önemli konularda da aday genlerin belirlenmesinde, araştırılması gereken ve aydınlatılmayı bekleyen birçok genetik mekanizmanın da var olduğu unutulmamalıdır.

Genetik alt yapının da kişilerin yaptığı veya yapacağı spor dallarında farklı etki mekanizmalarına sebebiyet vermesi ve sportif performansta ayrıcalık kazandırabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda yetiştirilecek elit sporcuların genetik altyapılarına bakılarak genotiplerine özgü uygun branşlarda yetiştirilmesi önerilmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki genetik, sportif performans için birçok faktör arasından tek bir tanesidir. Performansın ortaya konulmasında diğer bileşenlerinde önemi ve varlığı unutulmamalıdır.

SPOR BİLİMLERİ ALANINDA NİTELİKLİ ÖĞRETİM ÜYELERİNİN YETİŞTİRİLMESİ

Mehmet Akif ZİYAGİL

Mersin Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. Mersin

Akademisyenler, öğrenme ve yaratıcılığının artırılmasında verdiği dersleri kolaylaştıran ve öğrencileri ile meslektaşlarını sürekli motive eden ve aynı zamanda onların bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirme çabası içerisinde olan kimsedir. Fiziksel aktivite, egzersiz ve spor alanlarında ulusal ve uluslararası düzeyde tartışılan konuları irdeleyerek ve gerekli sorumlulukları üstlenerek teoriden pratiğe köprü kuran etik ve yasal davranışları gösteren diğer meslektaşlarına örnek olan kimsedir.

Akademisyenler mesleki bilgi ve becerilerini sürekli şekilde güncellemelidir. Yaşam boyu öğrenme anlayışı içerisinde okullarda ve mesleki topluluklarda gelişmiş eğitim araç ve yöntemlerini etkin kullanarak bu yöntemleri öğrencilere göstermeli ve onları öğrenmeye teşvik etmelidir. Bilgi düzeyinin artırılması yeni uygulama ve gelişmeleri öğrenmek için ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara etkin şekilde katılan bir akademisyen, kendi bilgi, becerileri ve liderlik yaklaşımını diğer meslektaşları ile paylaşmalıdır. Bu kapsamda araştırmaları ve gözlemlerinden elde ettiği yeni sonuçları meslektaşlarına duyurmalı ve öğrencilerin yeni bilgiler ile donatılmasını önemsemelidir. Öğretim üyeliği mesleğinde etkin olma, canlılık ve kendini yenileme konularında öğrencilere ve meslektaşlarına katkıda bulunma konusunda önemli görevler üstlenmelidir.

Benzer bir şeyin diğerlerine kıyasla ölçülen özelliğın standardı veya bir şeyin mükemmellik derecesi olarak ifade edilen **kalite** kelimesinin, standart, sınıf, sınıflandırma, durum, karakter, doğa, sıralama, değer, seviye gibi karşılıkları da vardır. Kalite, öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve beklentilerinin aşılmasını ifade etmektedir. Kaliteli öğretim üyesinin yetiştirilmesinde, belirlenen standartlar ve beklentiler öğretim üyeliği veya akademisyenlik mesleğinin temel işlerinden veya etkinliklerinden kaynaklanmaktadır.

Öğretim Üyesinin Temel İşleri (Etkinlikleri)

Öğretim üyeliğinin 4 temel etkinliği tanımlanabilir. Bunlar; öğrenci ve meslektaşlarına eğitim vermek, kendi ilgi ve uzmanlık alanında araştırma yapmak, işbirliği yaptığı diğer insanlar ve birimler ile ilişkileri yönetmek, üniversite dışında uzmanlık alanı kapsamında bilgi ve beceri öğretimi konusunda ilgili insanlar ile paylaştığı topluma hizmet işleridir.

Eğitim: Lisans, yüksek lisans, doktora, seminer, konferans ve kurs gibi etkinliklerde kendi alanında diğer insanlara seviyelerine göre bilgi aktarmak, beceri kazandırmak ve kalıcı davranışlar kazandırmak çabalarının tümünü kapsamaktadır. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre hazırlanan eğitim programları farklı ortamlarda verilmelidir.

Araştırma: Hareket ve spor bilimleri alanının kapsamına giren veya ilişkili her türlü konu, laboratuvar ve alan araştırmaları yapılmasını ifade etmektedir.

Yönetim: Eğitim ve araştırma kapsamında öğrenciler, öğretim elemanları, yöneticilere ve diğer paydaşların araştırma, eğitim ve topluma hizmet etkinliklerine katılımını sağlar, yönetir ve değerlendirir.

Topluma Hizmet: Üniversite dışı ortamlarda uzmanlık alanı kapsamında ilgili insanlara bilgilendirir, eğitir veya danışmanlık yapar. Spor Federasyonları, kulüpler, okullar, ulusal ve uluslararası mesleki topluluklar ve dernekler işbirliği yapılan paydaşlardır.

Bu temel etkinliklerin yapılmasında her işin aşamalarının dikkatlice tanımlanmasına ve uygulanmasına ihtiyaç vardır.

Temel İşlerin Yönetim Aşamaları

Temel işlerin veya etkinliklerin süreçlerinin yönetimi; planlama, organize etme, değerlendirme, araştırma ve kendini yansıtırma fonksiyonlarından oluşmaktadır.

Planlama: Özellikle eğitim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında yapılacak etkinliklerin kısa, orta ve uzun vadede planlanması ve bir hedefe ulaşmak için yapılacakları basamak basamak bir bütün haline getirmesidir. Her gün, her hafta, her ay, her yıl yapılabilir ve başarılabılır zorlukta işleri yapmayı hedeflemelidir.

Organize Etme: Eğitim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında verimli ve etkin bir şekilde bir hedefe ulaşmayı sağlayacak tüm gerekli düzenlemeleri koordine edebilme yeteneğini sergilemelidir.

Yürütme: Ders, araştırma ve topluma hizmeti kapsayan planlanmış ve organize görevleri uygulama ve gerçekleştirmeyi ifade etmektedir.

Değerlendirme: Sürecin yararı, değeri ve önemi veya sürecin niteliği ile ilgili çalışma, analiz etme ve karar verme yeteneğini kapsamaktadır.

Araştırma ve kendini yansıtma: Alanındaki gelişmeleri takip etme, bilgilerini güncelleme, uygulamalarının etkisini araştırma ve yaptıklarını çevresine anlatabilme, aldığı eleştirileri kendi gelişimi için kullanabilme yeteneğini ifade etmektedir.

Temel işlerin yönetim süreçleri idare edilmesinde öğretim üyelerinin belirli yeterlilikleri sergilemesi gerekmektedir.

Öğretim Üyesinin Yeterlilikleri

“**Yeterlilik**” kelimesi, bilgi, beceri ve tutumların bir karışımı içerisinde yeterli performans sergilendiğinde “**yetkili olmaktan**” söz edilmektedir. Yetkili olmak, sadece bir şeyi bilme ve fikir sahibi olma anlamında kullanılmaz, aynı zamanda belirli bir durumda bilginin uygulamaya konulması ve başarılı şekilde yapılmasıdır. Eğitim, araştırma, yönetim ve topluma hizmet temel etkinlikleri ile ilgili görevin başarılı şekilde yapılması için ihtiyaç duyulan yeterlilikler şunlardır:

Bilgi: Bilgi, fiziksel aktivite, egzersiz ve spor alanlarında teori ve kavramların kullanılması kadar deneysel olarak kazanılmaktadır.

Beceriler: Belirli bir iş, öğrenme ve sosyal aktivite alanında görev yapıldığında bir kimsenin nasıl yapılacağını bilmesidir.

Kişisel, profesyonellik, etik: Kişiliğinin, mesleğine bağlılığının, özel bir durumu kendi kendine nasıl yöneteceğini bilmeyi ve mesleki değerlere sahip olmayı kapsamaktadır. Profesyonellik, mesleki yeterliliklerini sergileyerek bir işi en küçük detaylarına kadar anlama, uygulama ve bütün püf noktalarını bilerek beklentilerin üzerinde en az hata ile ortaya koymaktır.

Tecrübe: Araştırma görevlisi ve yardımcı doçentlik aşamasında doçent ve profesör gözetiminde başarılı deneyim kazanma, öğretim üyesinin niteliğinin belirlenmesinde dikkat edilecek önemli özelliklerden biridir. Kazanılan deneyimler kayıt altına alınmalı ve raporlandırılmalıdır. Özellikle eğitim alanında verilen dersler, hazırlanan ders notları ve diğer görsel materyallerin dikkate alınması gerekmektedir.

Anahtar yeterlilikler: Her öğretim üyesinin ulusal ve uluslararası anlamda dünyadaki değişikliklere uyum sağlamasına mümkün kılacak 8 Anahtar yeterlilik vardır. Öğretim üyelerinin yetiştirilmesinde ve tecrübelerinin artırılmasında, yaşam boyu öğrenme kapsamında devamlı olarak iyileştirmek için bu anahtar yeterliliklere sahip olması gerekir.

- **Anadilde İletişim:** Kavramları, duygu, düşünce, gerçek ve görüşlerini sözlü ve yazılı olarak ifade etme ve yorumlama becerisidir.
- **Yabancı Dilde İletişim:** Anadilde olduğu gibi, özetleme, açıklama, başka kelimeler ile açıklamak veya tercüme etme gibi uzlaşma becerilerini ve kültürlerarası anlaşmayı kapsamaktadır.
- **Matematik- Bilimsel ve Teknolojik Yeterlilikleri:** Aritmetik bilgiye hakimiyeti, dünyayı anlama ve algılanan tıp, ulaşım veya iletişim gibi insan ihtiyaçlarına bilgi ve teknolojiyi uygulama becerisidir.
- **Dijital Yeterlilik:** Bilgi ve iletişim teknolojisinin iş, eğlence ve iletişim için güvenli ve dikkatli kullanımını ifade etmektedir.
- **Öğrenmeyi Öğrenmek:** Kendi öğrenme becerisi ile bireysel grup halinde öğrenme etkinliğinin etkili yönetimini ifade etmektedir.
- **Sosyal ve Yurttaşlık Yeterliliği:** Kişinin sosyal ve çalışma hayatına özellikle giderek daha farklı toplumlarda aktif ve demokratik katılım ile etkin ve yapıcı bir şekilde katılabilme yeterliliğini kapsamaktadır.
- **Girişim ve Girişimcilik Anlayışı:** Yaratıcı, yenilikçi bir yaklaşımla riske girerek projeleri planlama ve yönetme becerisi ile düşünceleri eyleme dönüştürme becerisini ifade etmektedir.
- **Kültürel Bilinç ve İfade:** Müzik, edebiyat ve görsel ve gösteri sanatları gibi çeşitli medyada fikirlerin, deneyimlerin ve duyguların yaratıcı öneminin değerini bilme yeterliliğini kapsamaktadır.

UAK Doçentlik Başvuru Koşullarının Değerlendirilmesi

Üniversitelerarası Kurul (UAK) doçentlik başvuru koşullarının ilk paragrafında yer alan **“Spor Bilimleri temel alanında başvurulmuş doçentlik bilim alanı ile ilgili olarak aşağıdaki çalışmalara verilen birim puanlar esas alınmak suretiyle; en az doksan (90) puanın doktora unvanının alınmasından sonra gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilmiş olması kaydıyla, asgari yüz (100) puan karşılığı bilimsel etkinlikte bulunmuş olması gerekir.”** koşulunda, doktora sonrasında 90 puan toplama zorunluluğu doçent adaylarının doktora tez hazırlama sürecinde yayınlarını tamamlayarak doktora unvanı ile doçentlik unvanlarının biri birine yakın tarihlerde almasının önüne geçilmiştir. Bu iki unvan arasında en az iki yıllık sürenin olması gerekir. Yayın tarihi esas alındığında yine doktora sırasında hazırlanan çalışmalar hemen doktora sonrasında yayımlanması sağlanarak iki unvanın bir-iki ay ara ile alınması mümkün olabilir. Doktora sonrasında 90 puan alma zorunluluğu, doktora ve doçentlik unvanlarının farklı yıllarda alınmasına ve farklı akademik olgunluk düzeylerini temsil etmesi mümkün hale getirmiştir.

Yine, doçentlik başvuru koşullarının ikinci paragrafında yer alan **“Tek yazarlı çalışmalarda yazar tam puan alır. Başlıca yazarın belirtildiği hallerde iki yazarlı eserlerde başlıca yazar tam puanın 0.8’ ini, ikinci yazar 0.5’ ini alır. Üç ve daha fazla yazarlı başlıca yazarın belirtildiği eserlerde ise, başlıca yazar toplam puanın yarısını alır, diğer yazarlar ise diğer yarısını eşit paylaşır. Başlıca yazarın belirtilmediği iki veya daha fazla yazarlı makalelerde her bir yazar için toplam puan yazar sayısına bölünür”** koşulunda her çalışmada farklı isim sıralamasında yer alan ve çalışmaya katkı derecesine göre araştırmacılara puanlar verilerek **“hediye yazarlığın”** önüne geçilmiştir.

Mevcut doçentlik koşullarında farklı yayın gruplarındaki değişik ürünlerin puanlamaya dahil edilmesi akademik çalışmaların çeşitliliğini artırarak geçmişte sadece uluslararası ve ulusal makale ve bildiri hazırlama sınırlılığını ortadan kaldırmıştır. Doçentlik yayın kriterlerine eğitim etkinlikleri ile proje ve kitap yazarlığının dahil edilmesinin araştırma faaliyetlerinin artışına yol açacağı açıktır.

Temel Alan Olma: Geçmiş yıllarda Eğitim Bilimleri temel alanı altında değerlendirilen beden eğitimi ve spor alanı 2010 yılından itibaren spor bilimleri temel alanı olarak kabul edilmesi, **“Spor Bilimleri Alanının”** temel alan olarak tanınması bakımından önemli bir aşamayı. Temel alan isminin başında **“hareket veya egzersiz”** kelimesi yer alıyorsa daha kapsayıcı olacaktır. Spor Bilimleri temel alanının kabulü **“Erzurum Teknik Üniversitesinin”** kuruluş yasasında **“Spor Bilimleri Fakültesinin”** yer alması ile gerçekleşmiştir. Erzurum Teknik Üniversitesi, 21.07.2010 tarih ve 27648 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan 2809 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Ek Madde 131 ile yapılan değişiklik ile spor bilimleri tanımlaması ilk defa **“Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ile Spor Bilimleri Fakültesinden oluşur”** ifadesinde yer almıştır.

Spor Bilimleri Enstitüsü: Günümüzde spor bilimlerinin alt alanlarında, sağlık bilimleri, sosyal bilimler ve eğitim bilimleri enstitüleri çatısı altında yüksek lisans ve doktora eğitimi verilmektedir. Multidisipliner alan olan Spor bilimleri için **“Spor Bilimleri Enstitüsünün”** kurulması, nitelikli öğretim üyesi yetiştirme programının gelişimine önemli bir katkı sağlayacaktır. Bir enstitü kurulmalı ve Türkiye’deki tüm doçent ve profesörlerin bu enstitünün doğal öğretim üyeleri olmaları sağlanmalıdır. Bu enstitü çatısı altında 16.03.1994 yılında YÖK Başkan Vekili Prof. Dr. Mehmet KISAKÜREK imzalı yazı ile yeni kurulan aşağıda listelenen anabilim dalları o zaman ki spor yükseköğretim müdürlerinin mutabakatı ile 5 anabilim dalı olarak belirlenmiş ve ilgili üniversitelere bildirilmiştir. Bu anabilim dalları şunlardır;

- Beden eğitimi ve spor öğretimi anabilim dalı,
 - Hareket ve antrenman bilimleri anabilim dalı,
 - Spor sağlık bilimleri anabilim dalı,
 - Sporda psikososyal alanlar (spor psikoloji, spor sosyoloji, spor felsefesi, spor tarih ve olimpizm gibi) anabilim dalı.
 - Spor yönetim bilimleri anabilim dalı.
- Önerilen anabilim dallarının sayısı ve adları tartışmaya açıktır.

Zorunlu SCI, SCI expanded, SSCI endeksli dergi yayın yapma koşulu: Başlıca yazar olarak, lisansüstü tezlerden üretilmemiş olmak koşulu ile SSCI, SCI, SCI- Expanded, ESCI ve AHCI kapsamındaki dergilerde yayınlanmış tam makale hazırlama koşulu 2017 yılında kaldırılmıştır. Uluslararası alan endekslerinde birinci isim ve tek isimli yayında kriter, yabancı dilde yayın yerine TÜBİTAK'ın çıkardığı dergide **“Türkçe Yayın Koşulu”** getirilmelidir. Bağımsız bir ülke olarak Türkiye, öncelikle kendi dilinde ve daha sonra diğer dillerde bilimsel çalışmaların yapılmasını önemsemelidir. Türk edebiyatının yazılı eserleri dilimizin gücünün ve zenginliğinin kanıtıdır. Akademisyenler, Yabancı yayınlara milyonlarca dolar, gereksiz yere ödemek durumunda bırakılmıştır. Zorunlu SSCI, SCI, SCI- Expanded veya AHCI endekslerinde tek isim veya ilk isim olmak koşulu kaldırılarak bu maddenin yerine **“en az 20 puanlık”** yayın yapma koşulu getirilmiştir. SSCI, SCI, SCI- Expanded veya AHCI endekslerinde yayımlanan makaleler için 20 puan, diğer uluslararası alan endekslerinde yer alan dergilerde yayımlanan makalelerden 15 veya a veya b kapsamındaki yayınlarda alanında bilime katkı sağlayan kitap kritiğinden 5 alarak **“en az 20 puanın alınması”** zorunlu hale getirilmiştir. Bu maddeye göre, SSCI, SCI, SCI- Expanded veya AHCI endekslerinde yayımlanan makalelerden bir (1) ve uluslararası alan endekslerindeki dergilerde makaleler ve kitap kritiği olmak üzere iki (2) çalışma yapması gerekmektedir. SSCI, SCI, SCI- Expanded endekslerinde makale yayımlama zorunlu olmaktan çıkarılmış ve seçmeli hale getirilmiştir. ESCI (Emerging Science Citation Index) dergilerde **“Web of Science”** ana koleksiyon içerisinde yer almaya başlamıştır. ESCI kapsamındaki dergiler; SSCI, SCI ve SCI- Expanded endekslerde yer alan dergilerle birlikte değerlendirilmelidir.

Bir doçent adayı 100 puanının 49'unu başlıca yazar olduğu uluslararası makaleden (20 puan), ulusal makaleden (12 puan), tezlerden üretilen yayınlardan (4 puan), atıflardan (6 puan), bildiriler (5 puan) ve ders vermeden (2 puan) almak zorundadır. Diğer puanları makaleler ve atıflardan sınırsız şekilde toplama hakkı vardır. Ayrıca tez danışmanlığı, proje ve kitaplardan da puan toplayabilir. Adaylara bu puanları toplamak için 3 seçenek verilmiştir. İlk seçenekte, sadece SSCI, SCI, SCI- Expanded kapsamındaki zorluk derecesi yüksek çalışmaları kullanabilir. İkinci seçenekte, SSCI, SCI, SCI- Expanded ve diğer uluslararası alan endekslerinde orta zorluk düzeyindeki karışık çalışmalar kullanabilir. Üçüncü seçenekte ise, en kolay olanı sadece uluslararası alan endekslerinde çalışmaları kullanabilir. Tanımı yapılmamış ve içeriği belli olmayan endeksin kapsamına her türlü uluslararası dergi alınabilir. Doğal olarak, doçent adayları hakemlik süreçlerinin olmadığı veya çok kolay olduğu (yazarın hakemleri belirlediği) alan endekslerindeki dergilerde makalelerini yayınlatacaklardır. En zor seçenek ile en kolay seçenek arasında sadece bir makalelik fark vardır (Tablo 2).

Bu yönüyle son yıllardaki en kolay uluslararası yayın hazırlama kolaylığı getirilmiş ve nitelikli öğretim üyesi yetiştirilmesi adına önemli bir eksiklik ortaya çıkmıştır. **“Uluslararası alan endeksi”** spor bilimleri alanını mı yoksa eğitim bilimleri alanını mı kapsadığı açık değildir. Alan endeksleri ile hangi endekslerin adlarının kastedildiği doçentlik başvuru şartlarının sonunda açıkça yazılmalıdır. Endeks adlarının açıkça yazılmaması uygulamada tüm endekslerin alan endeksi kapsamında değerlendirilmesinin yolunu açmaktadır. Geçmişte spor bilimleri alanının temel alan olarak kabul edilmediği dönemde benzeri bir olay bir yaşanmıştı. Thomson Reuter Firmasının <http://thomsonreuters.com/zoological-record/> web adresinde **“Zoological records”** veritabanı kendisini **“dünyanın devam eden en eski hayvan biyolojisi veri tabanıdır. Dünyanın önde gelen taksonomi (sınıflandırma bilimi) referansıdır ve geçmişi 1864 yılına kadar uzanmaktadır. Uzunca süre hayvan isimlerinin gayri resmi kayıt yeri olmuştur. Zoological record veri tabanının geniş kapsamı biyo-çeşitlilik ve çevreden taksonomi ve veteriner bilimlerine kadar uzanmaktadır.”** şeklinde tanımlamaktadır. Oysa **“Zoological Records”** yıllarca eğitim alan endeksi olarak kabul edilmiştir. Mevcut kriterlerde ifade edilen **“alan endeksi”** tanımı ve kapsamı ile ilgili eksikliğin en kısa zamanda fark edilerek düzeltilmesi gerekmektedir.

Başvuruda anahtar kelime seçimi: UAK'ın spor bilimleri temel alanı ile ilgili yayımladığı başvuru şartlarının son sayfasında **“Aday başvurusunda, bir bilim alanı ve bilim alanına bağlı en az 1 (bir) en fazla 3 (üç) anahtar kelime belirtmelidir.”** İfadesi yer almaktadır. Bu seçim adaylara jürilerine girmesi muhtemel jüri üyelerini (profesörleri) kısmen seçmesine olanak tanımaktadır. Jüri üyelerinin de anahtar kelimeleri seçerek belirli alanlarda doçent adaylarının jürilerinde yer almak istedikleri unutulmamalıdır. Doçentlik jürilerini bilgisayarların belirli programlara göre görevlendirdiği düşünülürse, anahtar kelimeler kullanımı ile istenmeyen jüri üyelerinden kısmen kurtulma ihtimalinin var olduğu gözlerden kaçabilir. Bilimsel nitelikleri yüksek profesörlerden oluşan alt komisyonların kuracağı doçentlik jürilerin bilgisayarlı atamalardan daha objektif ve gerçekçi görevlendirmeler yapacağı açıktır.

Bilime katkı kriterinin sınırlı kullanımı: Doçentlik koşullarının sonunda **“tanımlar”** bölümünde **“Alanında bilime katkı sağlamış olmak şartıyla özgün kağıt veya elektronik ortamda yayımlanmış veya yayımlanmak üzere DOI numarası almış makale”** olarak tanımlanan **“yayımlanmış makale”**nin bilime hangi açılardan katkı sağladığı açıkça ifade edilmemiştir. Dolayısıyla bir çalışmanın özgünlüğünün değerlendirilme kriterleri somut şekilde ortaya konulmamıştır. Bilime katkı çalışmanın özgünlüğü (**orijinalitesi**) ile ilgilidir. Araştırma başlıklarının alanında özgün olması ve alana katkı sağlaması çok önemlidir. Bilime katkı verme koşulu nitelikli öğretim üyesinin vazgeçilmez özelliğidir. Özgünlükte, yaratıcılık, eleştirel bakmak, yeni önermeler vardır. Daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesnelere ya da düşünceler arasında ilişkileri araştıran; alışılmışın ve bilinenin dışında, farklı, yeni bir bakış açısında problemi gören, farklı çözüm yollarından giderek yeni sonuçlar çıkaran; sıradan bir şeyin sıradan olmayan bir biçimde farkına varan; sonuçları, yöntemi, denekleri, katılımcıları veya bir yönü ile diğer çalışmalardan benzersiz olan; yeni ve güncel bir problemin tanımlayan, aydınlatan ve çözen bir araştırma, özgün (orijinal) çalışmadır. Daha önceden açıkça bilinen sorun özelliği taşımayan ve ilgi çekmeyen tekrarlanan araştırmalar orijinal değildir. Nitelikli ve sıradan bir çalışmayı biri birinden ayıran **“bilime katkı sağlama”** koşulunun olduğu açıktır.

Alan Endekslerinin tanımlanmaması: Doçentlik şartlarının 1/b ve 3/f maddesindeki alan endeksi terimi son bölümde tanımlanmamıştır. ERIC ve Full Text (H.W. Wilson) Database Covarage List, Ayrıca, **Web of Science**'in temel yayın listesinde SSCI, SCI, SCI- Expanded ve AHCI ile birlikte yer alan ESCI (Emerging Science Citation Index) gözlerden kaçmıştır. Australian Education Index (AEI), Education Index (EI) ve The Education Resources Information Center (ERIC) gibi çok sayıda eğitim alan endeksine spor bilimleri alanında rastlamak mümkün gözükmemektedir. Sadece EBSCOhost araştırma veri tabanları arasında yer alan SPORTDiscus veri tabanı spor ve spor hekimliği alanı çalışmaları için temel oluşturmakta ve saygın birçok derginin tam metin yayınlamaktadır. SPORTDiscus gibi özellikle sağlık, fiziksel uygunluk ve spor alanında çalışmaları yayınlayan dergilerin tarandığı veri tabanları yoktur. Spor bilimleri alan endeksi ifadesi, adında doçentlik başvurusunda adaylara seçenek olarak sunulan anahtar kelimelerin yer aldığı dergileri kapsamalıdır.

Mezuniyet Sonrası Yeterlilik Sınavları: Yüksek lisans ve doktora sınavlarına girecekler için yabancı dil sınavında Türkçeden İngilizceye, İngilizceden Türkçeye çeviri sınavı yapılmalıdır. Yabancı dil sadece İngilizce değildir. Doçentlik ve profesörlük için bir yabancı dilde dinleme ve konuşma yeteneği ölçülmelidir. Sınavlarda, ALES ve KPSS yerine mesleki hareket ve spor bilimleri alan bilgi ve becerisinin ölçüldüğü “alan sınavların” yapılması nitelikli öğretim üyesinin yetiştirilmesinde önemli fayda sağlayacaktır. Hem lisans hem de lisansüstü eğitimde ana kriter alan bilgisi olmalıdır. Lisans ve lisansüstü eğitimde öğrencilere kazandırılan bilginin seviyesinin ölçülmesi aynı zamanda eğitimi veren öğretim elemanlarının yeterliliklerinin ve öğrencilerin bilgi düzeylerinin ölçümü olacaktır.

Tablo 1. UAK Doçentlik kriterleri yayın grupları ve puan oranlarının dağılımı.

	Yayın Grubu	Zorunlu/ Zorunlu Değil	En az Puan	En Çok Puan
1	Uluslar Arası Makale (Başlıca Yazar) SSCI, SCI, SCI- Expanded veya AHCI (20 puan) Uluslararası alan endekslerinde makale (15 puan) Kitap kritiği (5 puan)	Zorunlu	20	Sınırsız
2	Ulusal Makale ULAKBİM taranan ulusal hakemli makale (8 puan) Diğer ulusal makale (4 puan)	Zorunlu	12-24	Sınırsız
3	Tezlerden Üretilenler a) Tanınmış uluslararası yayınevleri kitap (10 puan) b) Tanınmış uluslararası yayınevleri kitapta bölüm (8 puan) c) Tanınmış ulusal yayınevleri kitap (5 puan) d) Tanınmış ulusal yayınevleri kitapta bölüm yazarlığı (4 puan) e) SSCI, SCI, SCI-Expanded ve AHCI makale (8 puan) f) Uluslararası alan endekslerinde yayımlanmış makale (6 puan) g) ULAKBİM yayımlanmış makale (4 puan)	a/b/c/d/e bir Zorunlu	4	10
4	Kitaplar (Ders Kitabı dışında) a) Tanınmış uluslararası yayınevleri kitap (15 puan) b) Tanınmış uluslararası yayınevleri kitap editörlüğü (10 puan) c) Tanınmış uluslararası yayınevleri kitapta bölüm (10 puan) d) Tanınmış ulusal yayınevleri kitap (10 puan) e) ansiklopedinin 3 ve 3> maddesi bir kitap bölüm (10 puan)	Zorunlu Değil	10	20
5	Atıflar a) SSCI, SCI, SCI-Expanded ve AHCI makalelerden (3 puan) b) Diğer dergilerde uluslararası kitap bölümü (2 puan) c) Ulusal hakemli dergilerde ulusal kitaplardan (1 puan)	Zorunlu	6	Sınırsız
6	Tez Danışmanlığı a) Doktora tez danışmanlığı (4 puan) b) Yüksek lisans tez danışmanlığı (2 puan)	Zorunlu Değil	2	10
7	Projeler a) Devam eden/Biten AB Çerçeve Programı bilimsel araştırma projesinde koord./baş araştırmacı (15 puan) b) Devam eden/Biten AB Çerçeve Programı bilimsel araştırma projesinde ortak araştırmacı (10 puan) c) Devam eden/Biten a ve b dışındaki uluslararası projede yürütücü olmak (8 puan) d) Üniversiteler dışındaki kamu kurumlarıyla Devam eden/Biten projelerde yürütücü (6 puan)	Zorunlu Değil	6	20
8	Bildiriler a) Uluslararası bildiri (3 puan) b) Ulusal bildiri (2 puan)	Zorunlu	5	10
9	Ders Vermek a) Bir dönem yüksek lisans veya doktora dersi (3 puan) b) Bir dönem önlisans veya lisans dersi (1 puan)	Zorunlu	2	4

Tablo 2. Toplam 100 puan toplamak için SSCI, SCI, SCI- Expanded endeksli dergiler ile diğer alan endekslerdeki dergilerin sayılarının ve zorluk derecelerinin karşılaştırılması.

Sıra	Doçent adaylarına 70 puan toplamak için sunulan 3 tercih		
	Çok Zor	Zor	Kolay
	SSCI, SCI, SCI- Expanded	SSCI, SCI, SCI- Expanded + Diğer Alan Endeksleri	Diğer uluslararası alan endeksleri
1	20	20	15
2	20	15	15
3	20	15	15
4	20	15	15
5		15	15
	80	80	75

*Tablo 2 değerlendirilirken, doçent adaylarının uluslararası makale yayımlama dahil zorunlu yayın koşullarını sağlamak için toplam en az 49 puan toplaması gerektiği ve doktora sonrasında toplam 90 puana ulaşma zorunluluğu dikkate alınmalıdır.

Sahte dergilerle mücadele: Nitelikli öğretim üyesi yetiştirmenin önündeki en önemli engel sahte ve bilimsel nitelikleri düşük dergilerdir. *Thomson Reuters firmasının* veri tabanı “**Web of Science**” da bile birçok derginin düşük bilimsel niteliği görmezden gelinmektedir. Belki de ticari kaygılarla veya kasıtlı şekilde gelişmekte olan ülkelerde bilimsel gelişmenin önünün kesilmesi için niteliksiz dergiler “**Web of Science**” kapsamında da tutulmaktadır. Doçentlik alt komisyonu veya özel kurulacak “**kara liste hazırlama veya dergi kalite kontrol**” komisyonu kurulması sahte yayınlara karşı en önemli araç olacaktır. Her başvuru döneminin başlangıcında veya sürekli şekilde sahte veya niteliği çok düşük dergilerin listesi UAK resmi sitesinden ilan edilmelidir. Bu komisyonlar ilgili alanda nitelikli dergilerde makaleleri ve diğer çalışmaları olan ve etik değerlere bağlı profesörlerden seçilmelidir.

Avrupa Birliğine uyum: BESYO ve SBF’lerin bölüm programları mesleki yeterlilikleri ve öğretim elemanlarının standartları yeniden düzenlenmelidir. Bu değişim sürecinde özellikle Spor ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği gerekli gözükmektedir. Bu dönüşüm Spor Bilimleri alanının önerisi olarak, YÖK ve Cumhurbaşkanlığına sunulmalıdır. Türkiye hareket ve spor bilimleri alanında yeniden yapılanma konusunda çok geç kalmıştır.

Lisans Eğitimlerinin sayısı ve kalitesi: Bugün 100’ün üzerinde beden eğitimi ve spor yüksekokulu ile spor bilimleri fakültesi vardır. Sayılarının azaltılması, birleştirilmesi ve standartlarının yeniden belirlenmesine ihtiyaç vardır. Genç nüfusun yüzde birinin spor yaptığı dikkate alındığında 100’ün üzerindeki BESYO ve SBF’nin nitelikli öğrenci ihtiyacının karşılanması mümkün gözükmemektedir. Yeni açılacak lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının standartları spor bilimcilerden oluşan Spor Bilimleri Komisyonunun görüş ve önerileri dikkate alınarak YÖK tarafından yapılmalıdır. Nitelikleri düşük çok sayıda açılan BESYO ve SBF’lerden mezun olanlar Avrupa ve dünya standartlarında beden eğitimi öğretmenleri, antrenörleri, serbest zaman eğitimcileri (sportif rekreasyon liderlerinin) ve spor yöneticileri olarak yetişmemektedir. Mesleki yeterlilikleri belirlenmemiştir. BESYO ve SBF’lerin sayısı, büyükşehir ve coğrafi kriterler göz önüne alınarak yeniden belirlenmeli ve öğretim üyesi kadroları nitelikli eleman yetiştirecek şekilde zenginleştirilmelidir. YÖK tarafından beden eğitimi bölümlerine girecek öğrenciler için kabul edilen LYS sınavında ilk 240 bine girenlerin öğretmenlik bölümlerine yerleştirilmesi olumlu bir uygulama olarak gözükse de, bu dilim içerisinde adayların hareket ve sportif becerilerinin asgari beklentileri karşılayacak düzeyde olması düşük bir ihtimaldir. Özel yetenek sınavı öncesinde ilköğretimden itibaren temel hareket ve sportif eğitimi almamış adayların bu becerileri kazanma şansı çok düşüktür. İlk 240 bine giren adayların hareket ve sportif becerileri kabul edilen asgari koşullarda karşılayamaması durumda 250-300 bine giren adaylara şans tanınmalıdır. Aksi takdirde, 240 bin kuralına bağlı beden eğitimi öğretmenliği bölümlerinin kontenjanları boş kalacak ve bölümler fiilen kapanacaktır.

Sonuç olarak, spor bilimleri alanında nitelikli öğretim üyelerinin yetiştirilmesinde öğretim üyesinin temel etkinlikleri olan eğitim, araştırma, yönetim ve topluma hizmet ekseninde yeterlilikler belirlenmelidir. Yapılacak her türlü düzenleme öğretim üyesinin temel etkinliklerinin kalitesine etkisi dikkate alınarak yapılmalıdır. UAK Doçentlik Başvuru Koşullarının nitelikli öğretim üyelerinin seçimine hizmet etmesi gerekir.

Sahte ve bilimsel niteliği düşük dergilerle **“dergi kalite kontrol komisyonları”** ile mücadele edilebilir. Hareket ve spor bilimleri alanında lisans ve lisansüstü düzeyde Avrupa Birliđi ile uyumlaştırma çalışmaları acilen yapılmalıdır. Mevcut Lisans ve lisansüstü eğitim programlarının sayısı azaltılmalıdır. Ulusal düzeyde kaliteli lisansüstü eğitim için **“spor bilimleri enstitüsü”** kurulmalıdır.